

II. Storemagleby Sogn

indbefatter den sydlige Deel af Amager og begrænses saaledes mod N. af Taarnby Sogn, mod V., S. og D. af Østerløse. Det har tvende Byer, Storemagleby og Dragsø.

Storemagleby, almindeligen kaldet Hollanderby, ligger $\frac{1}{2}$ Mil fra Kjøbenhavn paa den sydsørlige Kant af Amager; den staaer for 252 Tdr. 3 Skp. 3 Fdk. $2\frac{1}{4}$ Alb. (efter Amtsst. Dpg. 238 Tdr. 3 Skp. 3 Fdk. 1 Alb. *) upr. A. og E. Hrtk., i Aaret 1802 vurderet til 525 Rdl. pr. Tde, og har et Areal af 2820 Tdr. Ld. med 100 Matr. Nr. Af det anførte Hrtk. falder 10 Tdr. 4 Skp. 2 Fdk. $2\frac{1}{2}$ Alb. paa den S. 124 omtalte Kongelund, der indtager 300 Tdr. Ld. af Byens Areal; det øvrige er fordeelt paa 42 Selvejergaarde og 12 Selvejershuse. Af hine have 1 over 15, 1 o. 10, 4 o. 9, 1 o. 8, 6 o. 7, 8 o. 6, 6 o. 5, 4 o. 4, 2 o. 3, 7 o. 2, 2 o. 1 Tde Hrtk.; af disse 1 over 6, 1 o. 5, 2 o. 4, 4 o. 3, 1 o. 2, 2 o. 1, og 1 under 1 Skpe Hrtk. Af Gaardene ere 13 udslyttede, af Husene 3. Tvende blandt de ovennævnte Gaarde, af Hrtk. 15 Tdr. 3 Skp. 3 Fdk. 2 Alb., regnes maaskee rigtigere til Dragsø By, hvor Bygningerne ligge og Ejerne boe, dog har Forsk. fundet det meest passende, at henregne dem under den her omhandlede By, da det Principale, Jorderne, høre derhen. Derimod drives under Storemagleby By endvidere omtr. 111 Tdr. Hrtk., der egentligen høre under Byerne Maglebylille (S. 133), Sommerup (S. 134) og

*) Grunden til denne Difference ligger deri, at Hrtk. for de nedennævnte tvende Gaardsloddere her under Byen, hvis Bygninger ligge i Dragsø By, i Amtsstuen er opført under sidstnævnte Byes Hrtk., og at derimod den ved Saltholm (S. 138) omtalte ubebyggede Englod, af Hrtk. 2 Tdr. 1 Skp. 3 Fdk. 1 Alb., som disse tvende Gaarde eje og som i Matr. Conts. Hrtk.-fortegnelser findes anførte og de facto ligger under Dragsø By, i Amtsstuen, besynderligen nok, er medregnet til Storemaglebyes Hrtk.

Allerup (S. 135) i Taarnby Sogn, i hvilken Anledning det bør bemærkes, deels at Gaardenes Størrelse er angivet uden Hensyn til den Deel, de alle, med Undtagelse af 3, have i det anførte Hrtk.-Belsøb fra Taarnby Sogn, deels at 2 af Husene ogsaa ere lodtagne i dette Hrtk. saaledes, at de egentligen udgaae fra Husenes Klasse, idet de erholde over 1 Tde Hrtk., og endeligen at Byen, foruden det ovennævnte Antal af Gaarde, fremdeles har 1 over 2 Tdr. Hrtk. og 2 over 1 Tde. Hrtk., hvis Hrtk. henhører under Taarnby Sogn alene. Antallet af Gaarde i Storemagleby bliver saaledes 45, og af Huse 10. Foruden 17 jordløse Selvejershuse, hvoraf 3 ere udslyttede, ligger i Byen Kirken, Præstegaarden, Skolehuset, Jordmoderboligen, Bolig for Planteuren ved Kongelunden og en Windmølle, hvilke 4 sidstnævnte Ejendomme tilhøre Byens Hrtk. Ejere. Indbyggernes Antal er 656, blandt hvilke findes: 1 Jordmoder, 2 Smede, 6 Hjul- og Sommermand, 2 Bødkere, 1 Skræder, 4 Skomagere og 1 Bager, hos hvem alle Beboerne, med Undtagelse af een, lade bage, ligesom de alle, undtagen 4, kjøbe Al i Kjøbenhavn. Planteuren ved Kongelunden har Privilegium til Krohold og Beværtning. Af Byende findes 92 Karle, 42 Dreng og 100 Piger. Indfiddernes Antal er 24. Byen holder en Vægter. Paa dens Grund ligger tvende Remiser, nemlig store og lille Dragsø Lund, der indtage 3 Tdr. Ld., en Batteriplads og et Krudttaarn. Langs med Stranden ligger en Strækning af 79 Tdr. Ld., der afbemyttes til Tangsamling.

Den 11 Octbr. 1658 leveredes et Slag ved Storemagleby, i hvilket Ahlesfeld og Gyldenløve sloge de Svenske, og nødte dem til over Hals og Hoved at flygte til deres Skibe, der laae ved Dragsø, hvor Carl Gustav, Prindsen af Sultzbach og Admiral Wrangel nær vare bleve fangne af de Danske. Mindet om denne Affaire bevares ved et godt udført Kobber af Clemens. — Om Storemagleby Byes forhenværende og nuværende egne Retsforfatning, Vedtægter, Commune-Beskyrrelse m. m., see S. 109 o. fig.

Byen danner et Skoledistrict; Skolen besøges af 100 Børn; den indbyrdes Underviisning og Gymnastik er indført. Læreren Lønning er reglementeret; han har Brugen af en Jordlod paa 9 Edr. Ld.

Dragø By, D. for Hollænderbyen, paa den sydlige Pynt af Amager, har et Areal af 270 Edr. Ld., hvorpaa hviler 13 Edr. 5 Ekp. 3 Fdk. 1 Alb. upr. A. og E. Hrtk., der er fordeelt paa 335 Matr. Nr. *). Med Undtagelse af de under Storemagleby omtalte tvende Gaarde, hvis Ejere boe her, men hvis Jorder ere matriculerede under hiin By, har Byen ingen Gaarde, ligesaa lidet som Huse med Jord; af jordløse Selvejerhuse findes 344, der i Fælledskab benytte som Eng og til Græsning 218 Edr. Ld., hvorpaa de i *) omtalte 11½ Ede Hrtk. hvile. Af Maglebylille Byes Hrtk. eje de tvende Gaarde 4 Edr. 6 Ekp., og forskellige Andre 14 Edr. 3 Ekp. Blandt de ovennævnte Huse findes en Skolebygning, indrettet til tvende Skoler, en egl. Embedsbolig for Strandtoldforvalteren, 2de Gjæstgiversteder og en Dvarantainebygning, hvis Opbyggelse (1830) medtog den ikke ubetydelige Sum af 4000 Rbd., og et Fattighuus. N. for Byen ligge tvende Batteripladse; paa den sydlige Side et Batteri, tvende Krudttaarne og et Vagthuus, der tilhører Søetaten og er besat med 5 Mand.

Dragø er, i det Hele taget, mere at betragte som en Flække, end som en Landsby. Som ovenfor bemærket, befatte kun tvende af dens Indvaanere sig med Agerbrug, og flere drive derhos saadanne Næringsveje, der i Reglen kun ere egne for Kjøbstæder; saaledes findes her 2de Urtekræmmere, 5 Høkere, 6 Vogn-

*) Efter Præstens Opgivende er Hrtk. 11 Edr. 4 Ekp., da den S. 138 og S. 160 *) omtalte Englod, der ejes med omtrent lige Andeel af de tvende Gaardesjere af Storemagleby By, som boe i Dragø, er henregnet til førstnævnte By, hvis Hrtk. saaledes burde anføres med 253 Edr. 7 Ekp. 3 Fdk. Efter Amtsst. Dvg. er Dragøes Hrtk. 26 Edr. 7 Ekp. 3 Fdk. 2 Alb., paa Grund af hvad S. 160 *) er bemærket.

mænd og en Deel Haandværkere, saasom 4 Bagere, 6 Skomagere, 1 Bødker, 6 Snekere og Huustammermænd, 2 Smede, 1 Muurmester, 4 Skrædere; Forskjellige af disse Næringsdrivende holde ialt 4 Svende. Ligeledes er her et kongeligt Toldsted, hvorved er ansat en Strandtoldforvalter, der har Overopsyn med Toldvæsenet paa hele Den, samt 2 Strandtoldbetjente, af hvilke den ene boer paa Kastrop-Værk og den anden i Dragø. Strandtoldforvalteren har i aarlig fast Gage 280 Rbd. r. S. samt dobbelte Procenter og Sportler mod en Toldbetjent i Kjøbenhavn; Strandtoldbetjentene paa Kastrop og Dragø resp. 100 Rbd. og 80 Rbd. r. S. og Sportler lige med en Toldbetjent i Kjøbenhavn. Hiin ligesom og Strandtoldforvalteren have derhos Embedsboliger, hvoraf den første maa svare 60 Rbd. r. S. aarligen, den sidste 80 Rbd. r. S., hvorhos de begge ere forpligtede til at holde dem vedlige. Toldintraderne vare i 1831: 774 Rbd. 5 f. r. S. og 229 Rbd. 47 f. Sedl. og L.

Byen har tvende privilegerede Kro- og Gjæstgiver-Steder, hvoraf det ene, der ejes af Madame Beth, har et ikke ubetydeligt Bryggeri; det andet har Ejeren, Hrr. Meyer forpagtet bort til Hrr. Clausen mod en aarlig Afgift af 600 Rbd. Sed. Paa dette hviler en uindfriet Bankkæftelse af 364 Rbd. 77 f. r. S.; hiint er ikke behæftet til Banken. Indbyggerne, hvis Antal er 1602*), og som ere bekjendte som raske Søfolk, leve næsten alle af Søen, deels ved Fragtfart med egne Skibe, eller ved at lade sig forhyre paa andre Skibe, deels ved Fiskeri og Lodseri. Byen ejer 39 Fartøjer af 1082 Commercialæsters Drægtighed; af disse fare de fleste med Brænde mellem Kjøbenhavn og Provindserne; 6 til 8 gjøre Fragtarter paa Østersøen eller England. De udklarere almindeligen om Foraa-ret og komme hjem om Efteraaret, begge Gange tomme. Desuden høre her hjemme 35 Kragejoller og store Baade fra 1 til 4 Commercialæsters Drægtighed; disse bruges deels som

*) Forinden den i indværende Aar paabudne Folketælling havde fundet Sted, var Folkemængden i Dragø af tvende der boende paalidelige Mænd opgivet til henvend det Dobbelte.

Bjergningsfartøjer i Strandingsstilsælde, deels hente de i Begyndelsen af August Torv fra Humlebek, og længere hen afsjæle de med Grønsager til Helsingør og andre Steder. Antallet af Skippere er omtr. 50, af Søindrullerede 750. — Havnen kan rumme omtr. 100 Fartøjer; men dybtgaaende Skibe kunne ej komme ind, da der i Indløbet og uden for samme kun er 5 Fod Vand. Det vilde være af særdeles Bigtighed, om den kunde udvides og gjøres skiftet til at modtage Skibe af 10 til 12 Fods Dybtgaaende. Den har 2 Indløb, det nordre og søndre, og er deelt i 3 Dele, der ved Bomme lukkes og aabnes ved Solens Nedgang og Dpgang, med Undtagelse af et Stykke af Mellemhavnen, der om Natten staaer aabent, meest for Lodsbaadens Skyld. Havnen er især vigtig, deels som Nødhavn, da det er den Havn paa hele Østkysten af Sjælland, der først er fri for Is og som senest tillægges, deels i Krigstid for Roslotillen. — Den tilhører Byen, for hvis Regning den vedligeholdes; den har intet Forsvar i Krigstid, uden forsaavidt Militaire stationeres herformedelst Havnenes Afbenyttelse til Roslotillen; ved den er ansat en Havnesoged og en Underhavnesoged. — Fiskeriet indskrænker sig til Hal og Silb. Kalesfiskeriet foretages med Russer langs Landet og begynder i September. — Drags Lodsfer ere bekjendte for Dulighed; deres Antal er 24, 12 faste, 6 Reserve- og 6 Extra-Lodsfer. De have en Eldermænd, Cof-fardicapitain, Dannebrogsmænd Meinerth, en Bogholder, Cof-fardicapitain P. Tepsen, og eje et Udkøhuus paa Havnen.

Lærredsvævning er en ikke ringe Indtægtskilde for Byen. Omtr. 110 Piger beskæftige sig hermed; Døttrene oplæres sædvanligen deri af deres Mødre; det er ikke Pigerne alene, der væve; ogsaa mange Koner besatte sig dermed, saaledes at man kan antage, at der i Almindelighed er en Væv i hvert Huus, i nogle 2 og i enkelte endog flere. 12 Familier beskæftige sig med Blegeri.

Forhen foresaldt her jevnlig Strandinger; i den senere Tid ere de sjældne, saa at den Indtægt, disse med

førte, betydeligen har tabt sig. Det samme er Tilfældet med den Fortjeneste, Byen har af at skaffe de Skibe flot, der komme paa Grund. I Aaret 1829 byggede man et Redningsfartøj, Resolutionen kaldet, af 19 Væsters Drægtighed, der allerede har indbragt ikke ubetydelige Summer. Selve Fartøjet med Bjerningsredskaber, Inventarium m. m. kostede Drags ialt 6534 Rbd. Det nyder, saalænge det benyttes som Redningsfartøj, adskillige Begunstigelser, s. Er hurtig Clarering, Fritagelse for Clarerings- og Havne-Ufgiøt m. m. Den Fordelingen af hvad der i Strandingsstilsælde fortjenes m. m., indeholde Bedtægterne af 30 Marts 1749, 22 Febr. og 4 Apr. 1770 Reglen.

Her boe tvende Jordmødre; Beboerne lønne 4 Vægtere; af Tyvende findes her 10 Karle og 18 Piger, og af Indsiddere 70 Familier. Byen har endnu sine egne Bedtægter og bestyres af en Foged, der vælges af Amtmanden blandt de trende af Beboerne dertil foreslaede, og 4 Forstandere; disse vælges i en Byforsamling, og deres Function varer i 4re Aar. Hver af dem bestyrer een af de 4 Casser, hvori de Indtægter flyde, der tilfalde Drags, som Commune betragtet; disse 4 Casser ere Jord- Havne- Skole- og By-Cassen. Disse Forstanderes Regnskaber revideres af 8 Revisorer, der ligeledes vælges i en Byforsamling, og hvis Functioner vare i 2 Aar, og indsendes derpaa til Amtmandens Decision. (S. 112.)

Drags var i fordums Dage meget betydelig, og Hanses-tæderne havde her 700 Boder; dette maa især tilskrives Fiskeriet, der dengang gav et saare rigeligt Udbytte. Der saagedes saa mange Hal, at Hollænderne ej alene maatte levere en Deel in natura, men endog betale en anselig aarlig Ufgiøt for det dem tilstaaede Fiskeri. De Svenske havde her dengang ligeledes en Deel Saltboder eller Fyd for Sildefangstens Skyld.

Byen danner tvende Skoledistricter, det nordre og det søndre, der hvert have sit Locale i den ovennævnte Skolebygning. Skolebørnens Antal i det første er 150, i det sidste 166; den indbyrdes Underviisning og Gymnastik er indført. Skolelærernes Lønninger ere paa lidet nær regle-

menterede (S. 129*); derimod have de ingen Jordlod, men i dens Sted 6 Rbd. til Græsningsspenge for 3 Høveder.

Hele Sognet staaer for 266 Edr. 1 Skp. 3 Fdk. $\frac{1}{4}$ Alb. (efter Amtsst. Dpg. 265 Edr. 3 Skp. 3 Fdk.) upr. A. og E. Hrtk.*) med et Areal af 3090 Edr. Pd., foruden dets Andeel i Saltholm, der udgjør omtr. 620 Edr. Pd. (S. 140); dette Areal er fordeelt paa 435 Matr. Nr. Her findes 47 Selvjergaarde, 10 Selvejerhuse med og 361 uden Jord, Kirken, Præstegaarden, en Jordmoderbolig, en Planteur-bolig og 1 Mølle. Af Bygninger, der ere indbefattede under det ovennævnte Antal, kunne mærkes: Goldforvalterboligen, Quarantainebygningen, en Skole og 2de Gjæstgiversteder. Blandt Gaardene findes 13 Udflyttere, blandt de jordløse Huse 3 og blandt de med Jord forsynede 3.

Jorderne, der udfistedes i Aaret 1809, ligge i det Hele temmeligt lavt, og ved høje Vand oversvømmes især Dverdrevene, der bestaae af uopdyrket Jord og kun benyttes til Græsning. Disse indtage hele den sydlige Deel af Amager, hvis sydligste Odde kaldes Alands, eller Alands-Hagen, og indeholde 2059 Edr. Pd., hvoraf 1841 Edr. under Navn af Fælleden eller Nyvang henhøre til Magleby; det Øvrige til Drags (see ovenfor S. 162). 300 Edr. af disse Dverdrevsjorder ere nu indtagne til Skovplantning, og 200 Edr. opdyrkede. — Jorderne ere deels lerede, deels sandede, og kunde ved ordentlig Dyrkning blive fortrinlige, saaledes som Tilfældet er med Lodderne i Nærheden af Byerne. Engbunden er kun ubetydelig, i Alt omtr. 250 Edr. Pd., og ringe, men dette Savn er ikke saa føleligt formedelst de store Dverdreve; Sognet mangler derimod ganske og aldeles Torvestkær; hvad Skovmangelen angaaer, da kan samme i Tiden ventes afhjulpen, da den ovenomtalte (S. 124) Kongelund nu er i

*) Af Hrtk. falde 18 Edr. 6 Skp. paa et Aalestæteri, der skal have nogle særegne Privilegier (S. 120) og omtr. 23 Edr. 3 Fdk. 2 Alb. paa Saltholm.

frodig Væxt. Foruden de ovennævnte tvende Remiser findes her i Sognet de fleste af de S. 124 omtalte Lodsmærker.

Paa hver Ede. Hrtk. kommer i Gjennemsnit 14 Edr. Pd., naar Sognets samlede Areal og dets Andeel i Saltholm fordeles paa Hrtk.-Beløbet. Fraregnes derimod Dverdrevsjorderne og Andelen i Saltholm, erholder hver Ede. Hrtk. ikke fuldt 5 Edr. Pd.

Lodsejerne i Storemagleby By eller Hollænderbyen eje selv Kirken samt Kirketienden (see aab. Brev 6 Novb. 1672), der er behæftet til Banken med 620 Rbd 38 f. r. S. og svares af 323 Edr. 1 Skp. Hrtk.*), ansat til 96 Edr. matric. Tiendehrtk. De indkomne Hollændere lode Kirken ombygges i Aaret 1611, og i Aaret 1731 blev den oftre Ende tilbygget den gamle Kirke; sidstnævnte Aar fik den en ny Altertavle istedet for den gamle, der er fra 1585 og endnu opbevares i Kirken, som har et Spiir, tækket med Kobber, to Klof-

*) Efter Indholdet af en Rentf. Str. af 24 Juni 1820 er dette Hrtk. urigtigt. I den i Aaret 1802 for Amagerland forfattede Jordbog er nemlig Storemagleby Sogns upriv. A. og E. Hrtk. anført med 265 Edr. 3 Skp. 3 Fdk. = Alb. Naar deri, som ikke tiendeydende, afgaaer den derunder indbefattede Deel af Saltholms Hrtk. . . . . 23 — : — 3 — 2 —

bliver tilbage 242 Edr. 2 Skp. 3 Fdk. 1 Alb., hvoraf Tiende retteligen burde erlægges. — Det i Terten anførte Beløb udfommer der- ved, at der til fornævnte tiendeydende Hrtk. uretteligen er lagt Løstegaardens Hrtk., efter Fradrag af sammes Andeel i Græsningen paa Saltholm (S. 136*), med . . . 80 — 6 — : — 2 — der tilsammen udgjør foranførte Beløb . . . . . 323 Edr. 1 Skp. : Fdk. : Alb.

fer og et Uhr. I en Planke i den gamle Kirke findes Karstallet 1314 indhugget, og dens Alder maa derfor i det mindste regnes fra dette Aar. — Den er assureret for 12480 Rbd. Sølv og ejer tvende Capitaler resp. 100 Rbd. og 300 Rbd. S.; hiin er legeret af Schouten, D. Corneliusen; denne af Tønnes Jansen Schout og Hustru Trein Jacobsdatter. Sjællands Biskop er beneficeret med Kongetienden, der for hele Sognet udgjør 149 Tdr. 5 Skp. 1 Fdk. Byg (ikke fuldt 4 Skp. pr. Tde. Hrtk.), betalbar efter hvert Aars Cap. T. Den svares af 323 Tdr. 1 Skp. Hrtk., ansat til 96 Td. matr. Tiende-Hrtk. og er behæftet til Banken med 775 Rbd. 48 f. r. S. Sognet har 3 Skoler, i hvilke den indbyrdes Underviisning og Gymnastik er indført, og som besøges af 416 Børn; Skolevæsenet ejer ingen Legater eller Capitaler, men har en Indtægt af 75 Rbd. Sedl. af Sogneskaldet; de øvrige Udgifter repareres paa Hartkorns-Ejerne. Indbyggernes Antal er 2258*), hvoriblandt findes 2 Urtefræmmere, 5 Høkere, 6 Bognmænd; af Tyende: 102 Karle, 42 Dreng og 118 Piger; af Haandværkere: 5 Bagere, 10 Skomagere, 3 Bødfere, 6 Snekere, 6 Hjul- og Sommermænd, 4 Smede, 1 Muurmester, 5 Skrædere; af Indsiddere 78 Familier. I Sognet boe 3 Jordmødre, som Lodsjeerne selv antage, ligesom de ogsaa udrede de Udgifter, der medgaae til at lade dem oplæres paa Fødselslistelsen. Om Indvaanernes Næringsveje er, forsaavidt Drags angaaer, det Nødvendige bemærket ovenfor. En Deel af Hollænderbyens unge Mandskab søger Erhverv ved Søen, men den største Deel af Beboerne lever dog af Agerbrug og har især god Fortjeneste ved Dyrkning af Kjøkkenurter.

*) Efter Meddelelse fra nu afdøde Pastor Schmitto talte Sognet, i Aaret 1830, 3160 Individuer. At Folkemængden i den fra det nævnte Aar til 18 Febr. 1834 forløbne Tid skulde være aftagen saameget som denne Difference udgjør, kan paa ingen Maade antages, saa at der i een af de anførte Summer maa være indløben en Fejl.

Bygningerne ere forsikrede for 436680 Rbd. Sølv; i disse, Jorderne og Inventariet er prioriteret et Beløb af 9416 Rbd. r. S., 19315 Rbd. 9 f. S. 77572 Rbd. 93 f. S. og T., hvoraf 4589 Rbd. 84 f. Sølv og 10151 Rbd. 33 f. Sedl. tilhøre Umyndige; 7700 Rbd. r. S., 8100 Rbd. 21 f. Sølv og 57996 Rbd. 60 f. Sedl. Private, samt 1716 Rbd. r. S., 6625 Rbd. Sølv og 9425 Rbd. Sedl. det Offentlige. Under Birkets Dverformynderi ejer Sognet 4037 Rbd. 87 f. r. S., 9248 Rbd. 2 f. Sølv og 15595 Rbd. 67 f. S. og T.

Til en Bondegaard paa 8 Tdr. Hrtk. hører et Areal af omtrent 26 Tdr. Agerland og 8 Tdr. Engbund, foruden dens Andeel i Fælleden, Saltholm og Kongelunden. En saadan Gaards Udsæd er sædvanligen 5 Tdr. Rug, 6 Tdr. Byg, 4 Tdr. Havre, 1 Tde. Urter og 1 Tde. Biffer; der avles i Gjennemsnit 9 Fold, hvorved det dog maa bemærkes, at Afgrøden efter Bifferne i Reglen bruges til Grønsoder. Af Agerlandet anvendes 8 Tdr. Td. til Haveurters Dyrkning og Kartofler; see herom S. 121. Der avles 24 Læs Hø og 50 Læs Halm. Paa en saadan Gaard holdes sædvanligen 6 Heste, 10 til 14 Køer, 6 Sviin, og af Enkelte nogle faae Faar. De Igl. Sk. udgjøre omtrent 80 Rbd., Commune Afg. 50 Rbd. Kongetienden svares med omtr. 4 Skp. Byg pr. Tde Hrtk., og Præstetienden hæves snart in natura, snart betales den med Penge, beregnet efter Cap. T. for Byg. Paa en saadan Gaard holdes 2 Karle, 2 Piger og 1 Dreng. — Om Driytsmaaden see S. 121.

Den aarlige Production for hele Sognet kan anslaaes til 1462 Tdr. Rug, 1758 Tdr. Byg 1170 Tdr. Havre, 292 Tdr. Urter og 10150 Tdr. Mælk; hetaf sælges 487 Tdr. Rug, 586 Tdr. Byg, 390 Tdr. Havre, 70 Tdr. Urter og 6766 Tdr. Mælk foruden 500 Tdr. Fløde; det Øvrige: 975 Tdr. Rug, 1172 Tdr. Byg, 780 Tdr. Havre, 222 Tdr. Urter, 3384 Tdr. Mælk, forbruges deels i Huusholdningen, deels til Fodring og Fedning af Creaturer, samt, hvad Sædarterne og Kartoflerne angaaer, til Udsæd. Antallet af Heste

vil kunne anslaaes til 250 Stkr., af Kær til 450 Stkr. og af Sviin til 230 Stkr. Der holdes vel ialt 100 Faar. Om Til- læg af Creaturer, saavel som om Production af Smør og Ost gjælde de ovenfor fremsatte almindelige Bemærkninger (S. 123).

Antallet af de til fast Almisse indskrevne Fattige kan efter 3de Aars Middeltal ansættes for Hollænderbyen til 15 og for Drago til 37 Personer*); af Fattige, der nyde inter- rimistisk Understøttelse, have begge Districter i det givne Tids- rum ikke havt nogen. Den til disse i den første By uddeelte Almisse har aarligen bestaaet i 1636 Kostdage, 78 Lpd. Brød, 2½ Lpd. Smør, 4 Skp. Byggrøn, 2 Skp. gule Urter, 2 Edr. Rug og 250 Rbd.; i den sidste, i 1365 Kostdage, 195 Lpd. Brød, 6 Lpd. Smør og 557 Rbd. 32 f. Fattigvæsenet ejer adskillige Legater; saaledes har afdøde Schout D. Corneliusen ved Testament, Kgl. confirmeret den 3 Juni 1817, legeret til Hollænderbyens Fattige 100 Rbd.; Secretair og Amtsforvalter Poulsen og Brygger Kylling til Drago Byes Fattige, hiin, ved Gavebrev af 17 May 1793, 630 Rbd., hvoraf Renten, 3½ Pct., tilfalder 5 fattige Enker, hvis Mænd have været Ma- troser i Drago; denne ved Gavebrev af 6 Sept. 1790 500 Rbd. Solv. Sognets Fattigvæsen ejer fremdeles tvende Legater, det ene kaldet Lønnes Jansen Schøyt's og Hustru Trein Jacobs- datters Legat, stort 200 Rbd.; det andet stiftet af Skipper Jens Gybertsen og Hustru Ane Jansdatter og stort 1000 Rbd. Alle disse Legater ere sikrede i Kgl. Obligationer. Store- magleby By udgjør det 29, og Drago det 30 Land- og Sø- lægd, begge af Soffelunds Herred, Kjøbenhavns Amt. For- hen nøde Beboerne ogsaa nogle Begunstigelser i denne Hen- seende, i det et aab. Br. af 18 Aug. 1584 fritog dem for

*) Stjændt alle under eet Pastorat hørende Byer efter Regl. af 5 Juli 1803 danne et Fattigvæsens District, behandles dog her i Sognet hver By, som et særskilt Fattigvæsens District

enhver Udskrivning, under den Forpligtelse at holde 30 Baads- mænd (Matroser) paa rede Haand til Tjeneste paa Orlogss- skibene. Jvf. Resol. 24 Januar 1800 (S. 116).

Sognet danner et Pastorat, der i den gamle Ansættelse er ansat til 600 Rdr. Præsten, Hrr. W. R. Dichmann, be- boer den i Hollænderbyen liggende Præstegaard. Den bestaaer af 3de Bygninger, Stuehuset og 2 Udhuse; hiint er opført af Grundmuur og teglhængt; i dets vestre Ende er et stort Væ- relse, der kaldes Kongestuen, hvori der findes et Monument af Steen til Minde om Frederik III. og Sophie Amalie. Hol- lænderbyens Hartforns-Ejere eje og vedligeholde Præstegaar- den (jevnsf. aab. Br. 6 Novbr. 1672), der er iasfureret for 3630 Rbd. Solv, og der gives saaledes ingen Indløsningssum. — Med Undtagelse af et Bænge paa 13 Edr. Ld., der i Aaret 1813 blev udlagt til Kaldet af Hollænderbyens Hartforns- Ejere, har det intet Tilliggende af Jord eller Agerbrug og intet Mensalgods. — Præstetienden, der svares af 267 Edr. 2 Skp. 1 Fdk. ½ Alb. Hrtk. *) oppebæres, efter gammel Ved- tægt, enten in natura med ½ Trave Rug og ½ Trave Byg for hver af de 385¼ Fjerdinge Jord**), hvori Sognet er ind-

) Dette Hrtk. udkommer, naar til det tiendeydende Hrtk. (S. 167) . . . . . 242 Fdr. 2 Skp. 3 Fdk. 1 Alb. lægges den halve Deel af Lade- gaardens Hrtk. (S. 136), hvor- af Præsten oppebærer Tiende- refusion med . . . . . 24 — 7 — 1 — 2½ — hvilket tilsammen udgjør oven- anførte . . . . . 267 Edr. 2 Skp. 1 Fdk. ½ Alb.

**) En Fjerding Jord udgjør 3 Edr. Ld. geom.

deelt, i hvilket Tilfælde den hjemføres Præsten foruden Tælling med Tiendernes, eller efter Cap. L. for Byg, og i saa Fald beregnes den paa følgende Maade: hvert Aars Cap. L. for Byg multipliceres med et Pund, der her*) beregnes til 5 Edr.; til dette Product lægges 3 Mk. for Halmen, og den udkomne Sum deles med 16; naar til denne Quotient lægges den Godtgjørelse, hver 3die Fjerding Jord fremdeles giver for Halmen, bestaaende i en Trave Havre, der kan ansættes til $\frac{1}{2}$ Ede reen Sæd, og hvis Værdi ligeledes beregnes efter C. L. for Havre, udkommer den Sum, hver Fjerding Jord har at svare Præsten. Ved Kaldets sidste Vacance i Aaret 1833 var Indtægten af Tienden anslaaet med en rund Sum til 200 Traver Rug og 200 Traver Byg, hver Trave beregnet til 20 Neeg, hvilket udgjør omtrent 60 til 70 Edr. Rug og 80 til 90 Edr. Byg. Af Taarnby Sogn oppebæres ifølge fgl. Resol. 10 Edr. Rug, betalt efter hvert Aars Cap. L., som Godtgjørelse for Løytogaards Tiendefrihed. Derimod er den Indtægt af 3 Pund Korn, Maglebyes Indvaanere aarligen havde at svare Præsten, ifølge Resc. af 19 April 1624, som Afgift for Forpagtningen af Kronens Ladegaard, og hvis Værdi bestemtes paa samme Maade, som Afgiften af en Fjerding Jord, forlængst, sandsynligviis ved Ladegaardens Salg, bortfalden. I fast Løn af Hollænderbyen have 120 Rbd. Sølv, og i Dffer 200 Rbd; Accidentier kunne anslaaes til omtr. 500 Rbd. Af Drags Byes Beboere eryolder Præsten 24 $\frac{1}{2}$ Sølv af hvert Par Folk, iftedetfor Høstdag, hvilket udgjør ialt omtr. 150 Rbd. Sølv aarligen, men Hollænderbyen gjør ingen Høstdage, ligesaa lidt som der svares Dvægtiende eller Smaarebse af nogen af Byerne.

Af den ovennævnte Jordlod erlægges Præsten ingen Skatter. I Bankrente og Skat af Tienden svares 50 Rbd.; Erpenferne betaler Kirken, og Com. Afg. erlægges ikke. Paa

*) Andetsteds beregnes et Pund Korn til 4 Edr., jevnf. Behrmanns Noeskilde Beskrivelse S. 227.

Kaldet hviler Enkæmpion, men ikke Forpligtelse til at holde Artilleriheft; derimod afgiver Kaldet aarligen til Sognets Skolevæsen 75 Rbd. Sedler, hvoraf Hollænderbyens Skole erholder 16 Rbd. 64 $\frac{1}{2}$, og Skolerne i Drags det Dvrigte. Denne Afgift, der blev paalagt Kaldet, da det hollandske og danske Pastorat ved Storemagleby Menighed ifølge Resc. af 23 April 1802 forenedes, var oprindeligen bestemt til 150 Rbd. Sølv, naar ingen, 100 Rbd., naar een, og 50 Rbd. naar tvende Enkæmpioner hvilede paa Kaldet, men nedsattes ved fgl. Resol. af 4 Januar 1834 indtil videre til forannævnte Sum, hvad enten der udredes Enkæmpion af Kaldet eller ikke. Tienden er lehaestet til Banken med 641 Rbd. 47 $\frac{1}{2}$ r. S. Forhen havde Sognet tvende Præster, af hvilke den ene prædikede hollandsk eller plattysk, og den anden dansk. Ved det ovenciterede Resc. forenedes begge Pastorater, og senere blev under 20 Januar 1811 det hollandske og tyske Sprog ganske affkasset, efterat det i 296 Aar havde været brugt saavel i Kirken, som i Skolen.

I Storemagleby Sogn ligger ingen Jorvedgaard, og kun een større Aulsgaard, hvis Ejer ikke hører til Bøndestanden, nemlig Marienlyst, der ligger i Hollænderbyen og tilhører Hrr. Bognmand Petersen i Kjøbenhavn; den drives i Forening med 2de andre Bøndergaarde, der tilhøre samme Ejer. Hartfornet udgjør ialt 23 Edr. 5 Skp. 1 Fdk., og Arealet 270 Edr. Pd., hvori saaes 40 Edr. Rug, 42 Edr. Byg, 30 Edr. Havre, $4\frac{1}{2}$ Ede Hvede, 6 Edr. Vrter, 6 Edr. Biffer og 140 Edr. Kartofler. Her holdes 80 til 100 Stfr. Hornqvæg og de til Dvriten fornødne Heste. Bygningerne paa alle tre Gaarde ere kun almindelige Bønderbygninger. — I Sognet findes ligeledes kun een

M o l l e.

Storemagleby Byes eller Hollænderbyens Mølle, tilhører Hartfornet-Ejerne i Storemagleby By; disse bortforpagte den, og Forpagteren skal fortrinsviis være een af Byens

Gaardmænd, men naar ingen Lysthavende findes blandt dem, overlades den ogsaa en Fremmed, dog under en Gaardmands Navn og Caution. Den nuværende Forpagter er Gaardmand Jens Hansen, der svarer Ejerne en aarlig Afgift af 400 Rbd. Sedl., hvorhos Forpagtningscontracten tillige hjemler dem Fortrinsret til Maling fremfor enhver Udenbys- eller Huus-Mand og bestemmer Malepengene for dem til 20 sk. af en Ede. Rug, og 12 sk. af en Ede Byg, medens Andre maae betale 48 sk. og 32 sk., resp. for hver af de nævnte Kornsorter. — Derimod bekoste Ejerne alle Reparationer, betale Landkat og Mølleafgiften, 21 Rbd. Sølv, samt Assurancepræmie af Assurancesummen, der for Møllen og Baaningshuset udgjør 5620 Rbd. Sølv o. s. v., dog maa Forpagteren bekoste Sejle- nes Vedligeholdelse. Paa denne Stub-Mølle hviler ingen Møllestyld, eller Bankhæstelse. — Den har 2 Dværne og formaler aarligen 3 til 4000 Edr. Sæd. Til Møllen er ud- lagt 6 Edr. Pd. Fælleb, hvorfor Forpagteren har Græsnings- ret til 3 Hoveder paa Byens Dverdrev.

Om Drags Byes tvende Kroer eller Gæstgiversteder findes de nødvendige Oplysninger ovenfor (S. 163), og kan det ogsaa her bemærkes, at den ved Kongelunden ansatte Planteur har Privilegium til Krohold og Beværtning.

III. Frederiksberg Sogn

begrænses mod N. af Kjøbenhavns Forder, mod S. og V. af Hvidovre Sogn og mod N. af Brønshøj Sogn, fra hvilket det er adskilt ved den Na, der i en nordøstlig Retning kommer fra Dam udspeen, flyder forbi Grøndal, og derpaa, efter først at have gjort en Bugtning mod S. V., hvorved et libet

Stykke af Sognet, Alcehst, hvis Forder nu drives under Mariendal, kommer til at ligge N. for den, forener sig med den saakaldte Ladegaardsaa. Sognet indbefatter Frederiksberg Slot og Flækken af samme Navn.

Frederiksberg Slot har et Liggende af 172 Edr. Pd., hvorpaa der ikke hviler noget Hrtk. — Af dette Areal indtage Lystskovene, Frederiksberg Have og Søndermarken, hver 60 Edr. Pd. Den første, hvortil en pragtfuld dobbelt Lindeallee, Frederiksberg-Allee kaldet, fører fra Vesterbro, een af Kjøbenhavns Forstæder, er et særdeles skjønt og smagfuldt engelsk Anlæg, forsynet med mange udenlandske Træsarter, gjennemskåret af Canaler, og prydet med et Schweitzerhuus, en Grotte, et Apis-Tempel med en dobbelt Søjlerad af norsk Marmor og i korinthisk Orden, ligeover for hvilket man seer et chineesisk Lysthuus. Haven har adskillige skjøne Partier og Standpuncter; saaledes nyder man fra den saakaldte smalle eller Amager Bakke en herlig Udsigt til Kjøbenhavn, der herfra viser sig anselig og prægtig; ved Siden af Staden seer man Amager, paa de tre Sider Havet og i det Fjerne Skaa- nes Kyster. Bakken, der fører fra Haven op til Slottets Fagade, er afdeelt i Terrasser, beplantede med Lindeallee, og ved Siderne forsynede med Steentrapper. Haven er et af de Spadseresteder i Kjøbenhavns Omegn der besøges mest, især Søndag og Onsdag Eftermiddag om Sommeren, da den kongelige Families Lystsejlsads i Canalerne og Musik drager Mange herud.

Ved Havens søndre Ende, paa den nordre Side af Hovedlandvejen til Næsfilde, ligger $1\frac{1}{2}$ Fjerdingvej fra Kjøbenhavn, paa en omtrent 50 Fod høj Bakke, det skjøne og smagfulde Slot, Kongens Sommeropholdssted. Det er bygget i den nyere italienske Stil, og bestaaer af en stor, 4 Etager høj, Hovedbygning, indsluttet af tvende med hiin lige høje, parallelle Sidebygninger, alle opførte, dog med nogle Lars Mellemrum, af Frederik IV; til disse Sidebygningers søndre Ender ere tvende andre, noget lavere, og forinden med Bue-